

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 21

БЕОГРАД, 21. МАЈ 1938.

ГОДИНА X

Садржај:

Хрватска свеопћа кредитна банка д. д., Загреб
Дубровачка паробродска пловидба а. д., Дубровник
Југославенски Лојд а. д., Сплит

ХРВАТСКА СВЕОПЋА КРЕДИТНА БАНКА Д. Д., ЗАГРЕБ

Хрватска свеопћа кредитна банка долази у ред оних наших водећих новчаних завода који су без компликација и без нарочитих напора прошли кроз све тешкоће изазване паником улагача и банкарском кризом. Она је увек сразмерно у много већој мери него други заводи знатне износе држала у благајни, на жиро-рачунима и код иноземних банака, иако је то било скопчано са знатним жртвама у камати. Овде је и селекција клијентеле вршена увек најбрижљивије. Банка је, поред тога, имала ту срећу да је пред крај 1928 уз помоћ својих пријатеља у иностранству извршила реорганизацију свог пословања и радикално проширење свог биланса, тако да ју је општа паника улагача из 1931 затекла у сваком погледу сасвим спремно и потпуно ликвидну.

У току 1931 исплатила је Хрватска свеопћа кредитна банка својим улагачима и повериоцима готово без икаквих напора скоро 100 милиона динара. Крајем 1931 њена одмах расположива средства ипак су износила још увек преко 40 милиона, односно око 28% од износа свих улога. У току 1932 банка је исплатила даљих 70 милиона, али су јој и крајем те године одмах расположива средства опет врло велика. Несумњива сигурност пласмана, стално одржавање огромног ликвидета и исплаћивање сваке затражене суме нису могли остатити без утицаја ни на расположење улагача. Због тога су многи између њих банци већ у току 1932 нудили да прими назад њихове улоге. Међутим, она је те понуде одбијала, како у 1932, тако и у току следеће две године, јер је за кредитирање својих старих пословних пријатеља имала на расположењу довољно средстава, а с обзиром на тадашњи нејасни развитак прилика није хтела да одмах приступи поновном проширењу свог пословног волумена.

Развитак банчаних послова у току неколико последњих година показује нам следећа таблица:

Рачун изравнања

Активна	1934 1935 1936 1937			
	у хиљадама динара			
Готовина	36.622	56.881	59.330	51.269
Банке	6.709	9.446	16.539	20.521
Валуте	1.087	484	344	497
Харт. од вредн. држ.	—	6.641	7.410	9.734
Харт. од вредн. остале	6.897	3.058	3.457	3.452
Менице	29.154	24.066	24.511	31.313
Дужници	118.726	129.953	141.661	168.806
Непокретности	11.276	11.276	11.742	11.742

Инвентар	1 дин	1 дин	1 дин	1 дин
Разна актива	496	1.254	486	2.041
Прелазне ставке	—	343	108	—
Пасива				
Главница	40.000	40.000	40.000	40.000
Резервни фонд	6.007	6.009	6.013	6.013
Посебна резерва I (§ 27)	3.144	3.144	3.135	3.052
Посебна резерва II (§ 83)	—	1.212	3.322	4.978
Пензиони фонд	6.058	6.417	6.873	7.681
Улози на књижице	52.908	61.295	64.586	78.648
Улози по тек. рач.	57.933	94.084	91.682	107.942
Повериоци	37.871	25.530	43.437	43.355
Реесконт	2.890	378	276	487
Неисплаћ. купони	5	3	85	7
Разна пасива	—	41	8	59
Прелазне ставке	102	—	—	522
Јамства	7.932	7.269	14.863	19.180
Добит	4.048	5.289	6.172	6.632
Збир биланса	218.900	250.672	280.451	318.556
Обртни капитал	210.968	243.403	265.588	299.376

У 1932, 1933 и 1934 банчин обртни капитал остао је готово непромењен и кретао се око 210 милиона динара. Поновном проширењу пословног волумена приступило се тек у току 1935, када се јасно видело да је и општа привредна криза на издисају. У току последње три године био је и прилив туђих средстава знатан, тако да је банчин обртни капитал у 1935 порастао за 33 милиона, у 1936 за даља 22 милиона, а у прошлој години за 34 милиона динара. Тиме је он достигао висину од 299,4 милиона. Од тога отпада 230 милиона на улоге и повериоце, пензиони фонд износи око 7,7 милиона, а сопствена средства, урачунавши и чисти добитак, достижу висину од 60,7 милиона.

Банчина сопствена средства су за време банкарске кризе чак и повећана. Главница је остала непромењена са 40 милиона, а тако исто и резервни фонд са 6 милиона. Међутим, почевши од 1933 у банчином билансу се јављају и посебне резерве (латентна и за дубиозе), које крајем 1937 достижу висину од 8,03 милиона. Поред тога се и знатан део добити стално преноси на нови рачун, према одлуци последње главне скупштине преко 4 милиона динара.

Улози на књижице, који су били пали на 39,9 милиона у 1933, порасли су на 78,65 милиона у 1937. То значи да су у току последњих 5 година равно удвостручени. Они по текућим рачунима били су најмањи крајем 1932 године са 50,97 милиона, после чега су показивали готово сталан

порасти и крајем 1937 износе 107,94 милиона. Повериоци, који су били пали са 93,3 милиона у 1930 на 25,5 милиона у 1935, порасли су у 1936 за 18 милиона, на 43,4 милиона, колико износе и крајем прошле године. Реесконт је готово сасвим ишчекао. Као што се може утврдити прегледом пасиве, прошлогодишње повећање банчиног обртног капитала је готово искључиво последица прилива улога.

Благајна износи 51,27 милиона, а потраживање код банака је исказано са 20,52 милиона. Ако томе додамо валуте, које износе скоро пола милиона динара, и државне хартије од вредности које су билансирани са 9,73 милиона, видимо да укупна одмах расположива средства износе 82 милиона, по прилици исто колико и крајем 1936. Тиме би се одмах могло исплатити око 44% свих улога.

Постоје четири врсте пласмана: непокретности, хартије од вредности, менице и дужници. Непокретности износе 11,74 милиона и не показују већих промена према ранијим годинама. Као што је већ споменуто, државне хартије од вредности износе 9,73 милиона, а „остале” су билансирани са 3,45 милиона. Најважнији пласман претстављали су овде увек „дужници по текућим рачунима”, а затим „менице”. Први износе 168,8 милиона према 141,66 милиона у претходној и 118,1 милиона у 1933, у којој су били најмањи. „Менице” су све до претпрошле године показивале тенденцију опадања: са 64,5 милиона у 1930 на 2,9 милиона у 1935. У току 1936 стање им је повећано за пола милиона, а у 1937 за даљих 6,8 милиона. Укупна банчина потраживања према заштићеним земљорадницима износе само 2,6 милиона односно само 1,3% банчних целокупних пласмана.

Рачун губитка и добитка				
Расходи	1934	1935	1936	1937
	у хиљадама динара			
Камати	7.353	8.316	7.988	8.294
Плате	4.621	4.635	4.311	4.683
Управни трошкови	2.107	1.676	1.972	2.355
Порези	1.087	925	1.245	1.357
Отпис ненапл. потраж.	586	523	209	333
Дотација пос. резерви	—	1.212	2.165	2.221
Пренос добити	3.016	3.848	3.889	4.072
Добит тек. год.	1.032	1.441	2.283	2.560
Приходи				
Пренос добити	3.016	3.848	3.889	4.072
Камате	12.315	13.674	12.795	—
Провизија и друго	3.449	3.972	6.274	—
Камате, провиз. итд.	—	—	—	20.565
Од непокретности	1.022	1.082	1.104	1.239
Збир прих. или расх.	19.802	22.576	24.062	25.876

Приходи од камате и провизија, који су били највећи у 1931 години са 23,63 милиона, били су пали на 15,76 милиона у 1934, после чега стално расту и у прошлој години достижу висину од 20,56 милиона. Кретање ових прихода нам показује да се банка у току последње три године нагло опоравља. Приходи од некретнина не показују већих промена. На страни расхода дошло је до изражаја настојање банчине управе да прилагоди режијске трошкове промењеним приликама. Међутим, због појачаног пословања банчиног, даље смањивање режије није било више могуће. Плате су прошле године повећане за 360 хиљада, а управни трошкови за 380 хиљада. Тенденцију пораста показују ни трошкови за 380 хиљада. Тенденцију пораста показују тивих потраживања могли да буду и прошле године сасвим скромни.

Вишак прихода над расходима износи 5,11 милиона (према 4,66 милиона у 1936 и 3,17 милиона у 1935 години). Од тога је употребљено на отпис ненаплативих потраживања 333 хиљ., на дотацију посебној резерви 2,22 милиона, а остатак од 2,56 милиона претставља чисту добит. Са преносом добити од 4,07 милиона из 1936 последња главна скупштина имала је на расположењу износ од 6 мил. 632 хиљ. Акционарима се плаћа дивиденда од 4%, као и за претходну годину (према 3% за 1935), тј. 1,6 милиона, 500 хиљ. је дотирано чиновничком пензионом фонду, 500 хиљ. одвојено је за једнократни допринос банчинима намештеницима, а остатак од 4 мил. 32 хиљ. опет је пренет на нови рачун.

Имали смо већ прилику да констатујемо да је Банка недавно претрпела необично тежак губитак смрћу свог дугогодишњег председника г. д-ра Анте Павлића. Чланови управе су господа: Албер де Боасје, д-р Адолф Цувај, Марсел де Фросар, Рудолф пл. Калај, Павао барун Корнфелд, д-р Артур Марић, Еуген Радован, д-р Рудолф Роданић, Јосип Теодор Саламон и Еуген Шварц. У надзорном одбору налазе се г. г.: Мишо Бергер, Карло Коронели, д-р Иван Коциан, Бела Шомло и Зигфрид Волф.

ДУБРОВАЧКА ПАРОБРОДСКА ПЛОВИДБА А. Д., ДУБРОВНИК

Дубровачка пловидба поклања велику пажњу како дугој, тако и обалној пловидби. У дугој пловидби ради 10 њених пароброда са укупно 43.678 бруто регистарских тона. У обалној пловидби ангажовано је 14 пароброда са укупно 6934 бруто-тоне. Међу њима је и „Краљ Александар Први”, који је понос наше обалне пловидбе. То је прави пливајући хотел, најмодерније уређен и снабдевен свиме што је потребно за савремени конфор, угодан боравак и разоноду путника. Крајем прошле године друштво је набавило један нови пароброд, који је већ био на градњи на бродоградилшту у Глазгову. То је „Дубровник” који носи 9200 тона. Брод претставља последњу реч технике бродоградње, тако да ће нас, као што је то случај и с другим паробродима Дубровачке пловидбе, моћи достојно претстављати у страним пристаништима и страним земљама. Куповину овог новог модерног пароброда управа Дубровачке пловидбе објашњава потребом постепеног обнављања друштвеног бродовља, у циљу обезбеђења будућности друштва и његова оспособљења за рационалан рад у светској поморској утакмици.

Иначе куповина „Дубровника” је олакшана управо сјајним и сасвим изузетним резултатом прошлогодишњег пословања. О том пословању Управа Дубровачке пловидбе вели између осталог: „Година 1937 остаће дуго у успомени као сјајан период у индустрији слободног бродарства, толико у погледу обима послова колико у погледу висине превозних ставова”. Благодарећи утакмици у наоружању и огромном повећању производње у тешкој индустрији, тражња за бродским простором знатно је премашала понуду, тако да су не само сви бродови способни за дугу пловидбу били стално запослени, него су и превозни ставови показивали огроман пораст. Дубровачка пловидба а. д. је успела да ове ванредне прилике у слободној пловидби у потпуности искористи, тако да се и резултат њезиног прошлогодишњег пословања битно разликује од оног из претходних година.

Што се тиче обалне пловидбе, Дубровачка пловидба а. д. постигла је заиста врхунац у погледу организације и извођења односне службе, која је у стању да задовољи захтеве и најпретенциозније публике, тако да наилази на оп-

ште признање у земљи и ван ње. Са задовољством истичемо да је Дубровачка пловидба у том погледу учинила знатно више, него што то одговара њеним обавезама из уговора са државом. Својим радом она је доказала да државне субвенције нису поклон. Она и друга наша паробродска друштва вратили су их народу у обилној мери. Иначе, с финансијским ефектом код обалне пловидбе Дубровачка пловидба не може се похвалити на исти начин.

Рачун изравњања

Актива	1934	1935	1936	1937
	у хиљадама динара			
Пароброди	61.094	54.894	54.894	54.676
Пароброд у градњи	—	—	—	17.908
Матер.-складиште	1.662	1.085	1.794	1.857
Благајна	450	695	766	415
Намештај	69	62	—	—
Матер.-складиште	450	695	766	415
Дужници и банке (салдо)	—	—	1.569	18.659
Аконт. дивид. 1935	—	2.580	—	—
Пасива				
Главница	32.250	32.250	32.250	32.250
Резервни фонд	5.000	2.000	2.208	7.237
Фонд осигурања	4.871	5.591	7.395	10.108
Фонд амортиз.	—	—	3.500	26.500
Повериоци (салдо)	18.910	10.764	—	—
Добитак	2.993	9.386	13.770	17.520
Збир биланса	64.025	59.991	59.123	93.615

Рачун губитка и добитка

Расходи				
Пренос губитка	6.678	—	—	—
Управни трошкови	856	948	981	1.254
Амортизација	3.250	3.200	3.500	23.000
Фонд осигурања	2.600	2.500	3.500	4.500
Отпис нам. и непокр.	91	82	636	—
Добитак у тек. г.	(9.671)	(6.393)	(12.521)	(16.169)
Чисти добитак с прен.	2.993	9.386	13.770	17.520
Приходи				
Пренос добитка	—	2.993	1.248	1.351
Од пословања	16.468	13.124	21.139	44.923
Збир прихода-расхода	14.468	16.117	22.387	46.274

Прошлогодишњи приход укупног пословања износио је 44,9 милиона према 21,1 милиона у претходној и 13,1 милиона у 1935 години. Благодареди томе, друштво је могло врло обилно да дотира своје фондове. Док су од 1932 до краја 1936 пароброди Дубровачке пловидбе били амортизовани са укупно 20 милиона, дотле је последња једногодишња дотација овом фонду достигла висину од 23 милиона. У фонд осигурања унет је такође износ од 4,5 милиона. После тако обилних дотација фондовима, остао је још чисти добитак од 17,5 милиона. Од тога је одвојен износ од 4 милиона за резервни фонд, 483 хиљ. износи тантијема, а 11,61 мил. дин. дивиденда (према 9,03 милиона у 1936).

Збир биланса је порастао са 59,1 милиона у 1936 на 93,6 милиона крајем прошле године. У пасиви нема других промена, осим повећања фондова. Као што је већ споминуто, у фонд амортизације унет је износ од 23 милиона, услед чега је он порастао на 26,5 милиона. Из фонда за

осигурање извађен је у току прошле године износ од 1,78 милиона за плаћене премије осигурања бродова, али му је из вишка пословања дотиран износ од 4,5 мил., тако да овај фонд сада износи 10,1 мил. Најзад, и резервни фонд показује према 1936 години повећање од 5 милиона. Од тога отпадају 3 милиона на дотацију из добити за 1936, а даљи износ од 2 милиона претставља разлику између билансне и продајне вредности пароброда „Праца“ који је као најстарија пловна јединица Дубровачке пловидбе у току прошле године продат. У циљу постепене замене старијих јединица дуге пловидбе, управа намерава да прода још два своја најстарија пароброда.

Финансијско стање Дубровачке пловидбе је одлично. Крајем 1937 друштвени пловни парк је билансиран са 54,67 милиона, односно за 218 хиљада динара мање него у 1936. Толико је износила билансна вредност продатог пароброда „Праца“. Код својих пароброда Дубровачка пловидба има знатну тиху резерву. Билансна вредност пароброда, по одбитку фонда амортизације, износи око 28 милиона. Сам пароброд „Краљ Александар Први“, који је саграђен 1932 године, коштао је око 35 милиона. Вредност новог пароброда „Дубровник“ није исказана на рачуну „пароброди“, јер је брод преузет тек почетком 1938. Сума која је исплаћена бродоградилшту до краја 1937 износи 17,9 милиона, а води се у активи на рачуну „пароброд у градњи“. Тачан износ дужника и поверилаца није нам познат, јер друштво исказује само њихов салдо. Крајем 1937 овај је исказан у активи са 18,6 милиона. То значи да су дужници и потраживања код банака знатно већа од обавеза. А то је скроз повољно.

У управи су г. г.: Федерико Главић (претседник), Јендо кап. Чижек, Томо Главић, д-р Стијепо Кнежевић, Лазар Лађевић, Јосип Ловрић и Иво кап. Папи. У надзорном одбору се налазе г. г.: Паско Колић, д-р Паво Матијевић и Петар Перић. Заменици су господа Гашо Далоре и Јосип Уцовић.

ЈУГОСЛАВЕНСКИ ЛОЈД А. Д., СПЛИТ

И за Југославенски Лојд прошла година је била знатно боља од претходне, у којој је пословни резултат био сразмерно такође задовољавајући. Нашим је читаоцима познато да су прилике у поморству од 1929 до краја 1933 биле управо катастрофалне. Не само да се тада није могла делити дивиденда, него су се за покриће губитака морали утрошити резервни фондови и снижавати главница. Тако су и акционари Југославенског Лојда, на збору одржаном 24 јула 1934, одлучили да се друштвена главница, снизи са 15 милиона златних динара на 7,5 милиона, и то смањењем номинале акција од 25 на 12,5 златних динара. Да би се покрили сви губици, они су морали пристаги и на даље жртве. Ванредни збор одржан 25 марта 1935 решио је, да се већ снижена главница од 7,5 милиона златних динара прерачуна на 60 милиона законске динарске валуте. Како је за ово претварање главнице узета релација између златног и данашњег динара од 1 према 8, док је она према фактичном стању готово као 1 према 16, то треба и ову меру схватити као даљи делимични отпис главнице.

Са нарочитим задовољством истичемо да је прошла година заиста донела дуго очекивану прилику да се ванредно повољним резултатом надокнаде раније жртве. Прошлогодишњи бруто-приход пословања Југословенског Лојда је готово три пута већи од оног из 1935 и више него два пута већи од оног из претходне године. Благодареди овом изузетно повољном резултату, друштво је било у ста-

њу да својим акционарима да правичну накнаду за раније претрпљене губитке, а тако исто да знатно учврсти своје финансијско стање. Пре него што пређемо на детаљну анализу завршних рачуна морамо са похвалом истакнути да је друштвена управа желела да и њени намештеници осете побољшање прилика на поморском тржишту. Већ у току 1936 она им је била повећала плате за око 20%. Првог јула прошле године приступило се и даљем побољшању плата, тако да су оне после тога просечно за 34% веће од плата које су важиле 1936 године. Истовремено је проширена обавеза пензионог осигурања на све чланове посаде, док је раније била ограничена само на капетане и машинисте. При томе је друштво добровољно пристало да се пристојба за ту врсту осигурања повиси на двоструко од нормално прописаног износа, што значи да се поморцима обезбеђује и већа пензија.

Југославенски Лојд бави се у првом реду слободном пловидбом. Према уговору са државом друштво подржава и редовне месечне линије за Јужну Америку. Ова друга је највише допринела отварању аргентинског тржишта за наше дрво, а у току прошле године њоме је превезено 60.000 м³ дрва и 15.000 тона разог терета, уз врло умерене превозне ставове. Иначе, путнички пароброд „Краљица Марија“ и „Принцеза Олга“ и прошле су године задржали и повећали свој добар глас. Треба нагласити да ова два луксузна брода успешно популаризују туризам код нас и да врше необично ефикасну пропаганду за нашу земљу по Средоземном мору.

Рачун изравнања

Активна	1934	1935	1936	1937
	у хиљ. зл. дин.	у хиљадама папирних динара		
Пароброди	12.004	126.916	124.826	124.826
Инвестиције	931	6.694	15.931	26.145
Непокретности	229	850	850	850
Намештај	17	133	126	112
Банке и благајна	490	4.403	3.364	11.148
Дужници разни	4.174	17.363	20.106	7.721
Пасива				
Главница	7.500	60.000	60.000	60.000
Резервни фонд	900	684	1.280	3.053
Фонд за осигурање	—	—	—	240
Амортизациони фонд	—	18.522	27.884	43.494
Повериоци	8.716	68.433	60.795	24.675
Добитак	692	3.719	15.244	39.340
Збир биланса	17.845	156.359	165.204	170.802

Рачун губитка и добитка

Расходи	1934	1935	1936	1937
Поправци за класу	257	1.147	3.097	2.243
Управни трошкови	179	2.039	2.181	2.585
Фонд за осигурање	—	—	—	240
Амортизациони фонд	900	9.519	9.362	15.610
Резервни фонд	36	320	596	1.773
Отпис курс. разл.	10	—	—	—
Чисти добитак	692	8.719	15.244	39.340
Приходи				
Пренос добити	—	2.636	3.919	5.659
Приход пословања	2.075	19.109	26.560	56.132
Збир прихода	2.075	21.745	30.479	61.791

Ако се најпре задржимо код пасиве, видимо да сопствена средства заједно с фондом амортизације износе 106,8 милиона. Томе треба додати и неподељени добитак који се преноси на нови рачун, а који износи 18,8 милиона. Укупна сопствена средства износе на тај начин преко 125 милиона. Насупрот томе стоје повериоци од 24,6 милиона, што значи, да су сопствена средства по прилици пет пута већа од туђих. Крајем 1936 сопствена средства према туђима стајала су као 60 према 40, а крајем 1934 као 50 према 50. То значи да се структура пасиве осетно поправила и да се доста брзо ликвидира дуг који је био закључен ради набавке нових јединица.

Пароброди су билансирани са 124,8 милиона, једнако као и крајем 1936. Као што се види, они су у целости покривени сопственим средствима. Иначе, њихова укупна куповна цена инзосила је скоро 200 милиона динара. Југословенски Лојд има данас поред „Краљице Марије“ и „Принцезе Олге“, још 17 лађа од којих свака носи просечно по 8.500 енглеских тона терета, затим луксузну јахту „Тиха“ и теглач „Орјен“. Сви друштвени пароброди класифицирани су у највишем разреду Лојдовога регистра. Од осталих позиција у активи треба споменути: инвестиције, готовину и разне дужнике. „Инвестиције“ износе 26 мил. према 15,9 мил. у претходној и 6,7 мил. дин. у 1935 години. Преко овог рачуна књижено је и учешће Југославенског Лојда у „Прекоморској пловидби д. д.“, док се преко рачуна „разни дужници“ књижи и субвенција коју Југословенски Лојд потражује од државе.

Приход пословања у 1937 достигао је, упркос осетном повишењу трошкова, пословања, 56 мил. 132 хиљ. дин. Управни трошкови и издаци за поправке износили су свега 4,83 мил., тако да је укупни прошлогодишњи приход по одбитку свих трошкова износио 51,3 мил. Ако се томе дода и пренос добити из 1936 од 5,63 милиона, види се да је последња скупштина имала на расположењу износ од 56,96 милиона. Од тога је употребљено 15,6 мил. за повећање амортизационог фонда, 240 хиљ. за фонд осигурања, 1,77 милиона за резервни фонд, 515 хиљ. за тантијему, 20 милиона за дивиденду (30 динара по акцији нето), а остатак од 18,8 милиона пренет је на нови рачун.

У управном одбору су г. г.: Пашко Бабурица (председник), Божо Банац (генерални директор), д-р Андро Гилић, д-р Мише Колин, Франо Петриновић и д-р Јозо Подује. У надзорном одбору се налазе г. г.: д-р Нико Илић, инж. Дане Матошић и Сава Миљановић.

DRESDNER BANK

Berlin W 56, Behrenstrasse 35/39

Preko 300 filijala i
depozitnih blagajni

Stojimo Vam na raspolozenju
za Vase poslove u Nemačkoj

Obaveštenja daje:

KURT DUBRAU

Beograd, Obilicev Venac 36.

Telefon 30-908.